

Uit de vereniging:

Blz. 2	Kerstwandeling
Blz. 3	Het Aezel Projek zoekt vrijwilligers
Blz. 3	Jaarverslag 2018 van de werkgroep Archeologie van de HVMS
Blz. 4	Nationale archeologiedagen weer een succes
Blz. 5	Website Maas- en Swalmdal wordt verder uitgebouwd
Blz. 6	Jaarprogramma Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal – MHVS
Blz. 6	Schenking

Overige artikelen:

Blz. 7	Interview met Thei Peters van PP Recycling (Plastic & Product Recycling)
Blz. 9	Een opmerkelijke vondst in Reuver
Blz. 11	Fotoplakplaatjes ruilen in Belfeld?
Blz. 12	Kroniek van Swalmen, oktober, november en december
Blz. 13	Gemengde Zangvereniging Swalmen (2)
Blz. 18	Uit de oude doos
Blz. 19	De bevers in Beesel (4)
Blz. 19	De Swalmbode, weekblad voor Swalmen, Boukoul en Asselt (5)
Blz. 20	Leuk om te bewaren (12)
Blz. 21	Vooraankondiging boek Giel Geraedts (†)
Blz. 22	Boomvalken in de Bakheide te Beesel
Blz. 23	Vier huwelijken die niet doorgingen
Blz. 24	Zo was het

Foto's aangeleverd door:

Fons Nijssen	blz. 2
Gerry Nijssen	blz. 2, 11, 13
Chris Kurstjens	blz. 5
Riky Simons-Julicher	blz. 7-9, 12
Wiel Luys	blz. 9, 10
Archief HVMS	blz. 11
Hans Simons	blz. 12, 13
Lilian Terstappen	blz. 12
Archief MHVS	blz. 14-16, 19
Theo Derks	blz. 18
Familie Steeghs	blz. 20
Tekening Nico Bulder	blz. 22
Jan Geerlings	blz. 23
John Kuijpers	blz. 24

Uit de verenigingen: Kerstwandeling

Zo'n 75 personen namen deel aan de Kerstwandeling die startte bij Zuidewijk Spick. Na het welkom gingen we langs het Karthuijzerbos naar het Spickerbroek en verder naar buurtschap 't Spick. Daarachter beklommen we de betrekkelijk nieuwe uitzichttoren, waar we een mooi uitzicht hadden over Asenray, Roermond en het landschap met de oude Maasmeander.

Verderlopend kwamen we langs het monument ter ere van de kinderen die net na de Tweede Wereldoorlog door alsnog ontplofte munitie om het leven zijn gekomen. Verderop waren de chocomel en Glühwein al warm gemaakt; er werd volop van genoten.

Verwarmd en verkwikt gingen we terug door

Maalbroek en weer langs het Spickerbroek naar Zuidewijk Spick.

Voor velen was dit een stukje Swalmen en Asenray, waar men nog niet was geweest. Voor deelnemers en organisatoren was daarmee de wandeling geslaagd.

Het Aezel projek zoekt vrijwilligers

Voor het Aezel Projek, ofwel 'Archief voor Erfgoed van Zuid-Nederlandse Eigendommen en Leefgemeenschappen', zoeken we nog vrijwilligers die mee willen helpen bij het invoeren van de OAT (oorspronkelijk aanwijzende tafels) in Excel.

Het Aezel Projek wordt binnen Limburg, maar ook daarbuiten, breed gedragen. Meer dan 200 vrijwilligers, meestal historisch geïnteresseerde mensen, heemkundeverenigingen en verzamelaars zorgen voor de noodzakelijke invoerwerkzaamheden. De vorderingen zijn zichtbaar op de website aezel.eu.

Heeft u interesse om ons mee te helpen of wilt u informatie hierover neem dan contact op met Arno Wilmsen – wilmsen@ziggo.nl

Jaarverslag 2018 van de Werkgroep Archeologie van de Heemkundevereniging 'Maas- en Swalmdal'

Paul Bänziger en Wiel Luys

De Werkgroep archeologie heeft ook in het jaar 2018 weer een groot aantal activiteiten ontplooid. Op het terrein van instructie, voorlichting en kennisverzamen waren er veel zaken die onze aandacht vroegen. We zijn dan ook erg verheugd dat onze werkgroep een groot aantal enthousiaste leden heeft. Hierdoor kunnen we met meer mensen aandacht besteden aan de archeologische zaken binnen ons werkgebied. In 2018 kwam de Werkgroep archeologie vier maal in vergadering bij elkaar.

Archeologische begeleiding

Met de gemeenten Beesel en Roermond hebben we in het verleden de afspraak gemaakt om projecten archeologisch te begeleiden indien er niet direct noodzaak is om een officieel archeologisch onderzoek te doen. In 2018 is er op een terrein aan de Bussereindseweg 36 in Beesel archeologische begeleiding uitgevoerd. Een ander project betreft de begeleiding van de aanleg van een wadi aan de Heijackerstraat in Beesel. Tevens heeft de heemkundevereniging een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd op een perceel aan de St. Annastraat 1 in Reuver. Bij deze projecten werden geen archeologische vondsten aangetroffen.

Zowel van archeologiebureaus als van gemeenten hebben we ook in 2018 diverse vra-

gen gekregen over archeologisch onderzoek in ons werkgebied. Bij amateurarcheologen is namelijk in deze vaak veel kennis aanwezig. Het betreft onder andere de volgende projecten:

- Archeologisch bureau-onderzoek voor een perceel aan de Oude Bosweg 1 in Beesel.
- Archeologisch bureau-onderzoek aan de Heijackerstraat in Beesel.
- Archeologisch bureau-onderzoek i.v.m. het opheffen van een spoorwegovergang bij Beesel.
- Archeologisch bureau-onderzoek i.v.m. uitbreiding van de visvijver in het Meerlebroeck in Reuver.
- Archeologisch bureau-onderzoek i.v.m. dijk aanleg in het kader van het hoogwaterbeschermingsprogramma in Beesel.

In de gemeente Roermond zijn we vertegenwoordigd in het overleg Monumenten/GAWR (Monumenten en Gemeentelijke Archeologische Werkgroep Roermond). In dit overleg geeft de gemeente uitleg en verantwoording over het gevoerde beleid. Ook inbreng van de werkgroepleden wordt erg op prijs gesteld.

Eigen onderzoek

Het onderzoek naar de Romeinse dwarsweg in Swalmen loopt nog steeds. Mogelijk dat dit in 2019 wordt uitgevoerd in samenwerking met Econsultancy om de status van deze dwarsweg vast te stellen. Hiervoor is al toestemming aangevraagd bij de gemeente Roermond.

Nationale Archeologiedagen

Tijdens de Nationale Archeologiedagen (12, 13 en 14 oktober 2018) zijn door de werkgroep diverse activiteiten georganiseerd, die op grote belangstelling konden rekenen.

Vrijdag 12 oktober: magnetometrisch onderzoek door Saricon uit Sliedrecht achter het museum in Asselt naar de 'grachten' en opgravingsputten van Holwerda.

Zaterdag 13 oktober: weerstandsmetingen achter het museum in Asselt door ArcheoPro uit Eysden, rondleiding bij het kerkje Asselt en het onderzoeks-terrein met bezoek aan het museum, voor één dag een archeoloog: zoeken met de metaaldetector in Reuver. Over dit laatste item werd op dezelfde dag nog een leuk artikel geplaatst op de website van dagblad De Limburger.

Zondag 14 oktober: 's middags een archeologische wandeling in Swalmen o.l.v. Leo Verhart en Wiel Luys. Bij café-herberg 'De Bos' werd gestart met een wandeling waar de deelnemers konden kennis-

maken met de geologie, grafheuvels, de Romeinse bewoning, sporen van kleiwinning voor de kleiwarenindustrie en sporen uit de Tweede Wereldoorlog.

Overige activiteiten

Op zaterdag 7 april 2018 werd voor de tiende keer de Limburgse Archeologiedag georganiseerd in het Limburgs Museum in Venlo. Met een aantal leden van onze werkgroep hebben we deelgenomen aan deze archeologiedag.

Het museum in Asselt kan op onze vaste steun rekenen. Ook dit jaar weer hebben veel leden van de werkgroep meegeholpen om het museum open te houden. Tevens zijn Leo Verhart en Wiel Luys nog steeds bezig met het digitaliseren van de collectie van het museum.

Verder zijn er een aantal leden op zaterdag 16 en zondag 17 juni naar de omgeving van Beloeil (België) geweest met zijn mooie kasteel. Ook werd een bezoek gebracht aan de dolmen van Wéris en het informatiecentrum.

Nationale archeologiedagen weer een succes!

René Ottenheim en Wiel Luys

Van 12 t/m 14 oktober 2018 waren er weer de Nationale Archeologiedagen. Op deze dagen werden er in het hele land activiteiten georganiseerd om mensen nader kennis te laten maken met archeologie. Door de Werkgroep archeologie van de Heemkundevereniging werden meerdere activiteiten georganiseerd met voor het derde achtereenvolgende jaar ook een speciale activiteit voor kinderen. Kinderen waren op zaterdag 13 oktober welkom om zelf met een metaaldetector te zoeken en zo kennis te maken met metaaldetectie en archeologie.

Dankzij een bijdrage van de gemeente Beesel waren voor deze activiteit 5 metaaldetectoren gehuurd. De zoeklocatie was een grote akker tussen het veer en de Lommerbergen. Vanaf de aanvangstijd tot het einde waren de detectoren in gebruik. De deelnemers kwamen fijn verspreid over de dag aan waardoor er ruim de tijd was om zelf te zoeken. Iedereen kreeg eerst een korte uitleg over de werking van de detector. Er werden door de

jeugdigen en ouderen volop vondsten gedaan zoals: muntjes, musketkogels en stukken granaat. Ook mocht iedereen 1 keer zoeken op een geprepareerd gebiedje waar zeker een leuke vondst gedaan kon worden. Na het zoeken werden de vondsten door de leden van de werkgroep gedetermineerd. De jeugdigen maar ook de papa's, mama's, opa's en oma's hadden wederom genoten van deze activiteit. Het bijna zomerse weer van 13 oktober werkte zeker mee aan de beleving die dag. Gelukkig stond er een ijskar bij het veer waar menig gezin de dag afsloot. Met bijna 100 bezoekers was het een geslaagde dag.

Ook in Swalmen en Asselt werd een activiteit gehouden. Zo stond op vrijdag 12 en zaterdag 13 oktober in Asselt de archeologie van de Vikingen centraal. Archeologen van Archeologische bedrijf Saricon uit Sliedrecht en ArcheoPro deden een magnetometrisch en een weerstandsonderzoek naar de grachten van een vermeend Vikingkamp en de putten van een opgraving uit 1927-28. Toen voerde archeoloog J.H. Holwerda van het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden een opgraving uit en meende

een landweer, een Romeinse weg en zelfs delen van de uit de Tweede Wereldoorlog daterende Duitse verdedigingslinie: de Westwal.

het kamp van de Vikingen gevonden te hebben. Tevens was er o.l.v. Leo Verhart en Wiel Luys een rondleiding op het onderzoeksterrein, rond het oude kerkje en in het cultureelhistorisch museum met haar rijke collectie. De uitslag van het onderzoek is nog niet bekend.

Op zondagmiddag 14 oktober werd er o.l.v. Leo Verhart en Wiel Luys een wandeling gehouden langs archeologische bezienswaardigheden in Swalmen. Onder grote publieke belangstelling werd er een bezoek gebracht aan een middeleeuwse gerechtsplaats, grafheuvels uit de steen- en bronstijd,

Website Maas- en Swalmdal wordt verder uitgebouwd

Twan Ernst

In de afgelopen jaren bent u via Biejeingezeumerd regelmatig bijgepraat over de stappen die heemkundevereniging Maas- en Swalmdal zet, om haar aanwezigheid op internet meer body te geven. Nieuwe digitale ontwikkelingen maken het bovendien mogelijk om gegevens te raadplegen die voordien alleen in het verenigingslokaal waren in te zien.

In overleg met onze vaste sponsor op dit terrein, het Beeselse ICT bedrijf Collectiony (in de persoon van Bert Janssen), zijn nieuwe wegen ingeslagen die tot voor kort alleen voorbehouden leken aan professionele instellingen.

Maar we staan niet stil op de 'digitale snelweg'! Hoewel de nieuwe website in 2016 is gepubliceerd, heeft inmiddels een restyling plaatsgevonden. Deze wijziging lijkt visueel gering van aard, maar wie onze website op mobiele apparaten of smartphone bekijkt, zal merken dat de weergave op deze (kleinere) apparaten beter is. De website is flexibel van opzet zodat ook op een klein scherm de diverse elementen van de homepage overzichtelijk worden weergegeven.

Inhoudelijk gaan we ook stappen zetten. Zo

is het de bedoeling dat onze werkgroepen meer smoel krijgen. Dat zal gebeuren door per werkgroep meer pagina's aan te bieden. Dat kan alleen met medewerking van die werkgroep(leden) zelf. Om die reden zijn gesprekken gevoerd met enkele werkgroepleden om informatie aan te leveren of eventueel zelf pagina's op de website te plaatsen zodat meer informatie over de activiteiten van de diverse werkgroepen beschikbaar komt. Daarbij proberen we zoveel mogelijk maatwerk toe te passen. Sommige werkgroepen zullen immers de behoefte hebben om niet louter tekst aan te bieden maar ook te werken met formulieren, andersoortige media of om meer interactief te werken. Komende tijd wordt bekeken of die naar voren gebrachte wensen op de website gerealiseerd kunnen worden. Wie overigens namens één van de werkgroepen interesse heeft om (ook) een bijdrage te leveren en nog niet benaderd zou zijn, kan zich melden bij Twan Ernst.

Nieuwsbrief 'De Kleine Zeumer'

Sinds jaar en dag beschikt de heemkundevereniging ook over een digitale nieuwsbrief, 'De Kleine Zeumer' geheten. Op onregelmatige tijden verscheen die enkele keren per jaar met voornamelijk aankondigingen van verenigingsactiviteiten. Als

gevolg van de ontwikkeling van de website en de daarop gepubliceerde agenda was de noodzaak tot het samenstellen van die nieuwsbrief minder en verscheen de nieuwsbrief geruime tijd niet. Na de oproep tijdens de ledenvergadering en in Biejeingezeumerd 2018-3 heeft zich Wies Ottenheim gemeld. Zij heeft zich bereid verklaard om de samenstelling en verspreiding van de digitale nieuwsbrief te verzorgen. En met resultaat! Abonnees zullen bemerkt hebben dat de nieuwsbrief weer regelmatig in hun postvak verschijnt. Wie ook abonnee wil worden kan zijn emailadres doorgeven via twanernst@ziggo.nl. Nieuwe leden die zich aanmelden en hun

mailadres vermelden, worden automatisch in de verzendlijst opgenomen.

Voor het actueel houden van de website en ter opvulling van 'De Kleine Zeumer' willen we graag berichten publiceren over heemkundige onderwerpen uit ons werkgebied. Dat hoeven niet per se zaken te zijn waar de vereniging zelf actief mee bezig is. Heeft u tips over dit soort berichten die ook voor andere leden of heemkundig belangstellenden interessant kunnen zijn, laat het ons dan weten. Uiteraard staat het ook vrij om rechtstreeks berichten aan te leveren. Wij horen het graag!

Jaarprogramma Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal en Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen

april/mei	Excursie naar de boerenschans in Helden (gezamenlijke activiteit)
30 mei	Hemelvaartsdagfietsocht (gezamenlijke activiteit)
mei/juni	Excursie Voedselbos Swalmen: o.l.v. Hetty Adams (MHVS)
juni	Lezing: wat Limburg en de Limburgers tot Limburgers maakt; Guus Urlings
29 juni	Reis naar Breda (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
juli-augustus	zomervakantie
14 september	Open Monumentendag; thema: Plekken van plezier
september	Lezing energietransitie (MHVS)
september	Dorpswandeling met gids in Bracht (D) (gezamenlijke activiteit)
13 oktober	Herfstwandeling i.s.m. IVN de Steilrand (gezamenlijke activiteit)
oktober	Lezing door Jan Titulair over Maasschippers (gezamenlijke activiteit)
26 oktober	Nacht van de Nachtwandeling (gezamenlijke activiteit)
november	Lezing Hein van der Bruggen over Joden en Jodenvervolgingen in Limburg (gezamenlijke activiteit)
november	Presentatie jaarboek (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
december	Heemkundeleden vertellen over hun passie. Een drietal leden vertellen elk ca. 20 minuten over een aspect van de heemkunde waar ze bijzonder in zijn geïnteresseerd (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
26 december	Kerstwandeling (gezamenlijke activiteit)

En verder... het programma kan nog worden aangepast. Er staan (onder voorbehoud) enkele kleine excursies op het programma. Te zijner tijd komen we hierop terug. Nadere publicaties in 't Zjwaemke, VIA Roermond, VIA Beesel en VIA Tegelen-Belfeld.

Wandelingen Swalmdalgidsen en kanotochten. Deze activiteiten worden georganiseerd door Staatsbosbeheer en zijn niet gratis. Nadere publicaties in 't Zjwaemke, VIA Roermond, VIA Beesel en VIA Tegelen-Belfeld. Zie ook www.natuurlijkasselt.nl en voor de wandelingen met de Dorpsgidsen in Beesel, zie www.rondleidinginbeesel.nl.

Het jaarprogramma van IVN De Steilrand is te vinden op (<http://ivn.nl/afdeling/de-steilrand>).

Schenking

Complete archief Verkeersbrigadiers en VVN van 1982 t/m 2017, geschonken door Margriet Jacobs.

Interview met Thei Peters van PP Recycling Swalmen (Plastic & Product Recycling)

Riky Simons-Julicher en Gerry Nijssen-Severens

Als Milieu- en Heemkundevereniging zijn we uiteraard geïnteresseerd in een bedrijf in Swalmen dat zich bezig houdt met het recyclen van overbodig plastic. Sinds wanneer zijn jullie hiermee bezig? Hoe kwamen jullie op het idee een dergelijk bedrijf op te starten? Waarom op deze locatie?

Voordat we hier terechtkwamen was PP Recycling gevestigd aan Reubenberg 8 in Swalmen. Door de gewenste uitbreiding met onder andere een professionele balenpers was een groter pand nodig. Sinds oktober 2017 zijn we gevestigd op Reubenberg 12 (het voormalige pand van Robbelien).

Door een reorganisatie bij onze vorige werkgever (Van Gansewinkel) moesten we (Thei Peters en compagnon Roul Schroijen) op zoek naar een andere uitdaging. We zagen toekomst in het idee om uit kunststofafvalproducten zoveel mogelijk grondstoffen terug te winnen (kunststof wordt immers uit steeds schaarser wordende olie gemaakt) en deze weer voor te bereiden op een tweede leven, als basis voor een nieuw product. Daarmee ontlast je het milieu en reduceer je de CO₂-uitstoot. Kunststof zien we als het 'nieuwe' oud-ijzer. En de sleutel ligt bij producenten én consumenten.

Als leken denken we dat onze tweewekelijks aan de straat gezette zakken met plastic afval wel bij jullie terecht zullen komen. Een verkenning op jullie website leerde ons dat jullie vooral zaken doen met bedrijven. Is het huishoudplastic niet interessant of bruikbaar genoeg? De gemeente is immers ook een bedrijf.

Huishoudelijk plasticafval wordt bij ons niet aangeleverd. Het is te ongesorteerd; er zitten teveel verschillende soorten plastic in. Dit wordt voor gemeenten onder andere verzorgd door Sita Nederland (nu Suez). Een groot gedeelte van dit afval wordt trouwens nog altijd verbrand.

P&PR houdt zich bezig met het inzamelen, voorsorteren en verpakken van kunststoffen afkomstig van bedrijven uit het Midden- en Klein Bedrijf (MKB) in Nederland, België en Duitsland in een straal van 40 à 50 kilometer rond Swalmen.

Gemeentes moeten aanbestedingen doen en werken met contracten. Voor een klein bedrijf als het onze is de verwerking van huishoudelijk plasticafval financieel niet haalbaar.

P&PR moet het hebben van innovatie in de branche. Door veel te lezen, internet te raadplegen, naar lezingen en bijeenkomsten te gaan, zorgen we dat we blijven in de materie van recyclen.

Hoe krijgen jullie het basismateriaal aangeleverd?

Gedeeltelijk wordt het kunststofafval aangeleverd in containers van 40 m³ of in perscontainers waarin 6 tot 7 ton verpakkingsafval past, afkomstig van klanten als Action, het Outlet, Sekisui, WEPA (voorheen Van Houtum), Mercur Venlo. Gemiddeld komen er 3 tot 4 vrachtwagens per dag. Hun vracht kan bijvoorbeeld productieuitval of verpakkingsmateriaal zijn. Wanneer het een homogene stroom is (één soort naturel of wit plastic) krijgt de klant ervoor betaald. Heeft het plastic een slechte kwaliteit (meerdere soorten en kleuren in dezelfde lading) dan betaalt de klant voor het leveren van het kunststofaf-

val. Het bedrag hangt ook af van de markt op dat moment. P&PR verhandelt op jaarbasis 4 tot 5.000 ton kunststofafval.

Er zijn wel erg veel soorten plastic. Voor leken niet allemaal te onderscheiden. Kunnen jullie alles verwerken van het dunne folie tot tuinstoelplastic? Hoe gebeurt de verwerking?

Wij kunnen niet alles gebruiken. Verpakkingsfolie uit het MKB en de industrie sorteren we, verpakken het in balen van ca. 400 kilo en verkopen het door op de Europese markt. We willen het op hetzelfde level qua kwaliteit houden, zodat het steeds opnieuw gerecycled kan worden en zijn waarde blijft behouden. En het is belangrijk dat er weer een zuiver 'moedergranulaat' kan worden gemaakt.

We letten op diverse technische eigenschappen van het plastic. De meest voorkomende soort is PP (Polypropyleen) en PE (Polyethyleen). In totaal zijn er 7 van deze recyclingcodes. Ze hebben allemaal verschillende (smelt)eigenschappen.

Het harde plastic wordt momenteel nog niet verwerkt bij PP Recycling. Daarmee willen we vanaf 1 maart 2019 ook beginnen. Dat wordt in onze onlangs bestelde maalmolen vernalen tot kleine stukjes. Dit maalgoed is dan in een ander bedrijf de basis voor nieuwe artikelen. Voorheen ging een groot aandeel van het plastic voor verwerking naar China, maar dat land heeft zijn grenzen nu gesloten voor onder andere Europees plasticafval. We willen daarom bij P&PR zelf ook stappen zetten. De (granulaat)korreltjes in diverse kleuren die in glazen op tafel staan worden niet bij PP Recycling gemaakt; dat gebeurt in andere bedrijven.

Hoeveel mensen werken bij jullie bedrijf?

Er zijn, buiten Thei en Roul, nog drie personen werkzaam, n.l. twee in de productie en een chauffeur.

Natuurlijk zijn we nieuwsgierig naar wat er precies in het bedrijf gebeurt. Mogen we dat bekijken en ook enkele foto's maken?

Dat mag.

In de grote hal zien we de grote balenpers in werking. Een vrachtwagen komt net zijn laadbakinhoud, afkomstig van palletfabriek Venlo, op de werkvloer storten. De twee productiemedewerkers verplaatsen het plastic met een grijper en deels handmatig naar de transportband, waar het bovenin op elkaar geperst wordt tot een baal van ca. 400 kilogram en voorzien van stevig bindmateriaal. In de hal ernaast staan de geperste balen torenhoog opgestapeld en gesorteerd op soort plastic. O.a. foliebalen van verpakkingsfolie, landbouwfolie, big bags, bedrukte, onbedrukte (naturel) en gekleurde (bonte) kwaliteiten. De doorloopsnelheid

van aankomst tot aflevering bedraagt ongeveer een maand.

Wat niet meer te recycleren is, gaat weg als restafval en zal in een verbrandingsoven terechtkomen.

Thei, heb je voor onze leden en lezers als particuliere afvalproducenten nog enkele tips?

Scheiding begint bij de bron. Het verbieden van rietjes of roerstaafjes van plastic, waarvan momenteel sprake is omdat die uiteindelijk vaak in zee terechtkomen, lost het probleem niet echt op. Er kan wel veel veranderd worden aan de samenstelling van 'slecht' niet te recycleren plastic. Producenten moeten de inpakmogelijkheden aanpakken en

in samenspraak met de afnemer de samenstelling bepalen.
En de klant moet natuurlijk bewuster bezig zijn

met zijn inkopen.

Overheden moeten zich meer bewust zijn van het enorme plasticprobleem. Dat moet over de hele wereld worden aangepakt. Dat jij en ik geen rietjes of roerstaafjes van plastic meer gebruiken zal niet veel helpen, want wij stoppen die toch al in de plasticafvalzak.

Verbrandingsovens zijn nog steeds nodig, helaas...

Thei, bedankt voor je tijd en uitleg. We vinden het mooi dat jullie met vijf personen je inkomen verdienen in deze specifieke bedrijfstak. Succes ook met de nieuwe maalmolen.

Op de website www.pp-recycling.nl kunt u meer info vinden.

Een opmerkelijk vondst in Reuver

Wiel Luys

Onlangs kregen we een melding van Wim Timmermans uit Reuver. Hij vertelde dat hij een jaar of tien geleden bij graafwerk in zijn tuin op Vogelsweyde 24 in Reuver een kanonskogel had gevonden. Deze wilde hij afstaan aan de heemkundevereniging. Het spreekt vanzelf dat onze interesse gewekt was. Zeker omdat je op de bewuste locatie niet gauw een kanonskogel zult verwachten. Immers kanonnen op het land werden vroeger vooral gebruikt om een stad aan te vallen of te verdedigen en vanaf het eind van de 17de eeuw ook bij veldslagen. En dat is hier allebei niet het geval.

Beschrijving object

De kogel is nog geheel intact. Wel heeft het oppervlak een roestlaag verkregen door langdurig verblijf in de grond. Ondanks dat konden geen slijtagesporen worden waargenomen. Dit wijst erop dat de kogel waarschijnlijk niet gebruikt is.

De kogel met een doorsnede van 68 mm heeft een gewicht van 1193 gram. Ongetwijfeld zal het gewicht iets meer zijn geweest, want op diverse plaatsen waren stukjes geroest ijzer er vanaf gesprongen. Hiermee kan de kogel ondergebracht worden bij de 3-ponders. Je zou

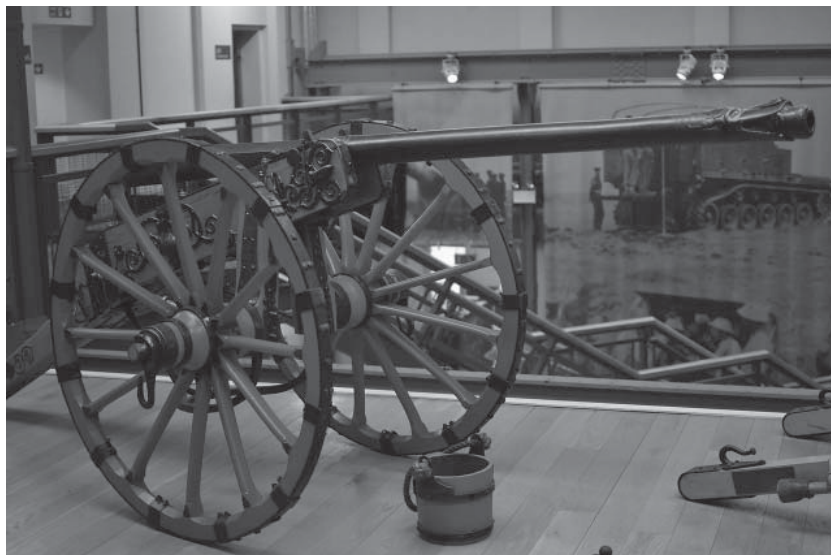
zeggen dat die dan 1500 gram moet wegen, maar in die tijd was een pond geen 500 gram, maar variërend van 430 gram (Vlaanderen) tot 497 gram. Zie: <http://kanonen-kugeln.de/kanonenkugeln/3-pfunder/>.

Interpretatie

Op basis van het gewicht en de afmeting kan geconcludeerd worden dat deze kogel kon worden afgeschoten met een falkonet. Dat is een veldgeschut dat gebruikt werd tussen eind 16de en eind 18de eeuw. In een falkonet werd een drie- en een zesponder gebruikt.

Drieponders zijn bij het Staatse leger voor het eerst in gebruik genomen in 1668. Toen nam de Raad van State het besluit om 64 drieponders te laten gieten, die bij de infanterie zouden worden ingedeeld. Vlak na de Dertigjarige Oorlog (1618-1648) was er namelijk behoefte aan een licht kanon ter ondersteuning van de infanterie. In die hoedanigheid werd het ook ingedeeld als zijnde infanterie bewapening i.p.v. artillerie. Ook de combinatie met een licht affuit (onderstel) gaf juist de infanterie

de gelegenheid snel ermee te manoeuvreren (snelvuur) (Mededeling Nationaal Militair Museum).

Gebruik

Het laden van een kanon gebeurde in die tijd via de loop. Met een lange lepel werd het buskruit in de kruitkamer geschept, waarna het werd aangestamppt. Vervolgens werd een houten prop tegen het kruit geplaatst en werd de kogel de loop ingerold. De ontsteking geschiedde door een gloeiende staaf of lontstok in de opening bovenin de kruitkamer te steken (het zogenaamde zundgat), dat vooraf was gevuld met licht ontvlambaar, fijn kruit.

Tot in de 17de eeuw speelde de artillerie slechts een geringe rol bij gevechtsacties, omdat het geschut te zwaar was om snel verplaatst te worden. Voor transport van een 3-ponder geschut waren enkele paarden voldoende, maar voor 24 ponders of 40 ponders was een tiental paarden nodig. Dit betekende in de praktijk dat er alleen aan het begin van een veldslag werd gevuurd, meestal door een klein aantal kanonnen. Immers, zodra de strijd zich verplaatste, was het geschut niet in staat om te volgen

en was de rol van de artillerie uitgespeeld. Naarmate de legers groter werden en de artillerie zich uitbreidde, namen de problemen rondom het vervoer van het geschut en het bijbehorende materieel gestadig toe. De artillerietrein, de lange stapvoets rijdende stoet van wagens met zware kanonnen, kruit, projectielen, takels, gereedschap, materieel voor bruggen en verschaningsmaterieel, afgewisseld door de op affuiten getrokken stukken, kon de rest van het leger moeilijk volgen, vooral als regen de wegen nog slechter maakte dan ze al waren. Het kwam voor dat de trein, waarmee ook de voorraden van cavalerie en infanterie vervoerd werden, bij de voorhoede een achterstand opliep van veertien dagen. Hoewel vervoer te water vaak uitkomst bood, leverde het in- en uitladen van de stukken toch weer veel oponthoud op.

In het laatste kwart van de zeventiende eeuw groeide het besef dat het gebruik van kanonnen bij een veldslag de afloop ervan in belangrijke mate kon bepalen, mits zij op juiste wijze hierbij werden ingeschakeld. Mede door het lichter worden van het geschut werd dit ingezet om de infanterie te ondersteunen bij aanval en verdediging. Nadat infanterie en cavalerie hun posities hadden ingenomen, zochten de artillerie-officieren een plek uit, meestal een verhoging in het terrein, om hun geschut in stelling te brengen. Terwijl het voetvolk zich gereedmaakte voor het gevecht, begonnen deze lichte stukken met de beschieting van de vijand.

Met deze wetenschap hebben we dus hier waarschijnlijk te doen met een kanonskogel uit de tweede helft 17de of 18de eeuw. Rijst natuurlijk

de vraag hoe die kogel hier terecht is gekomen. Het is best mogelijk dat hij verloren werd bij een van de doortochten van een leger door het Maasdal. Immers hier lagen de vestingsteden Venlo en Roermond. De vindplaats ligt echter ca. 400 m van de doorgaande weg Roermond-Venlo. Verder is voor 1980 de plek van de vindplaats altijd akkerland geweest. Dus dat is niet echt aannemelijk. Een an-

dere mogelijkheid is dat een boer de kanonskogel gevonden heeft en dat de kogel met bemesting op het land terecht is gekomen. Helaas zullen we ons tevreden moeten stellen met het feit dat dit raadsel wellicht nooit opgelost zal worden.

Zie ook: drs. J. P. C. M. van Hoof 'De artillerie door de eeuwen heen' op www.militairmagazijn.nl

Fotoplakplaatjes ruilen in Belfeld?

Stel je voor, dubbele ruilen: 'Tante Spee voor Mina Maasen; De Al-oysiuschool tegen de Leijgraaf-school; Belfeldia tegen Holyoke of Schutterij Sint Urbanus'. Dit is mogelijk in Belfeld waar vanaf zaterdag 29 december 2018 plakplaatjes met foto's van vroeger over en uit Belfeld verkrijgbaar zijn. Ze kunnen verzameld worden in een door de supermarkt in Belfeld gratis beschikbaar gesteld historisch stickerboek onder de titel 'Trots op Belfeld'.

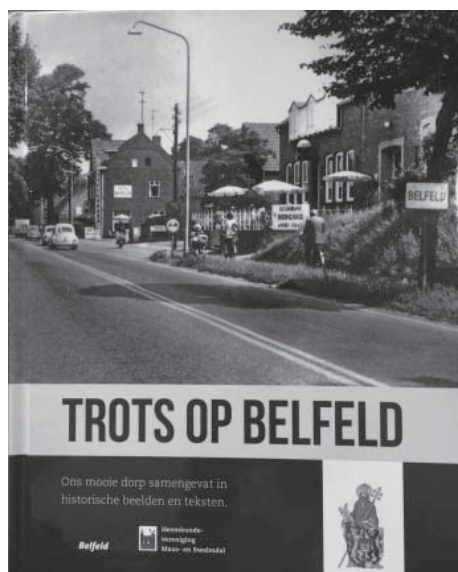
Het idee voor een unieke samenwerking tussen de plaatselijke supermarkt en Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal ontstond begin vorig jaar op initiatief van de supermarkt in Belfeld. Bij het samenstellen van dit fotoalbum werd spontaan of na een oproep, veel Belfelds beeldmateriaal aangereikt, afkomstig van Belfeldse inwoners, oud-inwoners en mensen die bijzondere Belfeldse foto's in bezit hebben.

Zo is een mooie selectie aan beeldmateriaal over het dorp Belfeld door een tijdelijke werkgroep van Maas- en Swalmdal, bestaande uit Henk

Brauer, Twan Ernst en Joep Smeets, bij elkaar gebracht.

Uit dit verzamelde materiaal is een historisch stickerboek met bijbehorende korte teksten opgesteld. Onderwerpen die behandeld worden zijn onder meer Belfeld door de eeuwen heen, in oude ansichten, beelden van de wederopbouw, landbouw, bedrijfsleven, middenstand en horeca. Verder karakteristieke panden en plekjes, het leven met en langs de Maas, natuur en landschap en verdwenen Belfeld. Natuurlijk wordt ook ingegaan op het verenigingsleven, scholen, feesten, gebruiken en gebeurtenissen. Het stickerboek wordt door de supermarkt in Belfeld uitgegeven. Daarvoor is op donderdag 27 december een intekenformulier voor een gratis plakboek in Belfeld huis aan huis rondgebracht.

We hopen als vereniging op veel kijk-, lees-, en ruilplezier bij het doornemen en completeren van dit album. Daarvoor zullen in eerste instantie wel plaatjes verzameld, geruild en geplakt moeten worden. Bij elke 10 euro aan boodschappen ontvangt men een pakketje stickers. Het initiatief is indirect een mooie en laagdrempelige promotie van de heemkundevereniging.

Kroniek van Swalmen, oktober, november en december

Johanna Cox-Geraedts en Riky Simons-Julicher

Oktober

1. Piet van Buggenum heeft een bundel samengesteld met vijftig van zijn pentekeningen van oude en beeldbepalende gebouwen in Swalmen. Iedere tekening is voorzien van een korte omschrijving.

2. 12, 13 en 14. Tijdens de Nationale Archeologiedagen kunnen deelnemers wandelen in het archeologisch interessant landschap van Swalmen of rondgeleid worden op het onderzoeksterrein van de grachten van een vermeend Vikingkamp in Asselt.

13. Een opmerkelijk initiatief in Swalmen: in het onlangs gerenoveerde speeltuintje aan het Mortelplein vindt de eerste editie van 'Film in de speeltuin' plaats.

14 t/m 21 in de weekeinden. Tijdens de expositie 'Swalmen uit de Kunst 2018' in het atrium van het voormalig gemeentehuis kunnen geïnteresseerden kennismaken met het fotografisch werk van Lilian Terstappen, Bart Tegels, Han Jansen en Joep Julicher.

19. Aan de Markt opent als onderdeel van Emmaus Perspectief een nieuwe bloemenzaak: 'De Blomesjtal'. Beppie Kraft verzorgt de opening muzikaal.

25. Twee nieuwe boeken van de Swalmer auteur André M. Nijssen: 'Swalmen – Ons geliefd Limburgs dorp' en 'Een mensenleven vol uitdagingen'.

27. Aan de vooravond van de wintertijd genieten liefhebbers weer van de speciale

MHVS-nacht-van-de-nachtwandeling met Swalm-dalgids Frans Tegels, deze keer in het buitengebied van Asselt en Wieler.

November

2. Op deze Allerzielenavond vindt in de St. Lambertuskerk voor de eerste keer een Lichtjeswake plaats, bedoeld als moment van samenzijn rond alle dierbare overledenen.

3. Vandaag vindt de officiële opening plaats van de omheinde hondenspeelplaats aan de Heistraat, een initiatief van enkele hondeneigenaren in samenwerking met Dorpsraad Swalmen.

10. Het traditionele St. Maartensfeest op de Markt en het evenemententerrein aan de Swalm wordt bijgewoond zo'n 700 kinderen, ouders, opa's en oma's en andere belangstellenden. Er zijn veel zelfgemaakte lampionnen te bewonderen.

10. Joekskapel 'Aan dae Reem' bestaat veertig jaar en houdt een 'Nach van Aan dae Reem' in 't Kesjotje met receptie en feestavond. Ger Coulen, Jules Konings, Han Cordang, Hans op den Camp en Cor Heynen doen sinds het prille begin mee.

11. Het carnavalsseizoen 2018-2019 wordt geopend

met het uitroepen van een nieuwe 'mulder', de 24ste, die de wiken van de molen bij de nieuwe mulderslocatie de 'Gei-

tesjtal' in beweging mag zetten. Die eer valt dit jaar Sjoerd Cordang te beurt. Ook maken de Hopsjlokkers het nieuwe motto voor dit seizoen bekend: 'Det is gelök'.

17. In het sportcentrum aan de Peelveldlaan vindt het door Joekskapel 'Kiek Mer' georganiseerde Limburgs Kampioenschap Zaaete Hermeniekes (LKZH) plaats. Vijftien Joekskapellen mogen zich 11 minuten lang presenteren. Winnaar wordt 'Mörge Geit Baeter' uit Born. Joekskapel 'Aan dae Reem' uit Swalmen tweede.

22. Jan en Ine Luijten-Levels van Elzenbroek zijn 50-jarig getrouwd.

24. Koor 'Con Dios', (voorheen Jongerenkoor Con Dios Swalmen) bestaat vijftig jaar en houdt een openbaar jubileumconcert en een feestavond voor leden en oud-leden in zaal 'de Mert'. Aan het concert werken verder kinderkoor 'Ninos Cantando' en de zangkoren 'a Cappella' en 'Transparant' mee.

December

7. Patrick Clerx (42) uit Swalmen ontvangt uit handen van burgemeester Rianne Donders een koninklijke onderscheiding voor zijn activiteiten gedurende de 20 jaar voor de vrijwillige brandweer, resp. als hoofdbrandwacht en bevelvoerder in Swalmen en sinds 2012 in Roermond.

7. Basisschool 'de Octopus' neemt op feestelijke wijze afscheid van muziekvakleerkracht Wim Suijen. In veertig jaar tijd hebben ontelbaar veel Swalmer kinderen van hem muziekles gehad.

16. Belaef Zjwame. In het centrum organiseren de Swalmer ondernemers voor de derde keer een gezellike kerstmarkt met deelnemers uit Swalmen die de bezoekers laten meegenieten van hun hobby, bezigheid of bedrijf. Ook kan de kerststal in opbouw in de Lambertuskerk bekeken worden en zijn er optredens van diverse koren en muziekgezelschappen.

18. ICT dienstverlener Baidu Europe heeft het voormalige politiebureau van 890 m2 gekocht voor eigen gebruik.

26. De traditionele gezamenlijke kerstwandeling van MHVS en HVMS start deze keer vanuit Zuidewijk Spick. Zo'n 85 deelnemers wandelen door de natuur van Maalbroek en Asenray.

Gemengde Zangvereniging Swalmen (2)

Samenstelling: E. Janssen- van Avesaath

Op donderdag 29 september 1960 nam de Gemengde Zangvereniging de draad weer op met de wekelijkse repetities in de Harmoniezaal. We zien dan dat er een nieuwe dirigent op het toneel is verschenen: Jean La Fleur maakt plaats voor de heer J. Gisberts uit Linne. Het bestuur deed een oproep aan

zangminnende Swalmenaren om zich op te geven als lid. Men zou dan mee kunnen doen aan de repetities voor een nieuwe operette, met mooie en bekende melodieën die goed in het gehoor lagen. De nieuwe start verliep goed, met 30 deelnemers werd aan de repetities voor de nieuwe operette, die in 1961 opgevoerd zou worden, gewerkt. De bewoners

van Swalmen werden uitgenodigd eens een kijkje te komen nemen op de donderdagavond in de harmoniezaal, tijdens de repetities.

V.l.n.r.: Corrie Janissen, Wil Pansters, Will Vaessen, Harry v.d. Kelft, Bep Thijssen, Tilla Heijman, Pieter Heijman, Bets Kessels, Frans Heijman, Kitty Heijman, Heinz Peerboom, Toos Abrahams.

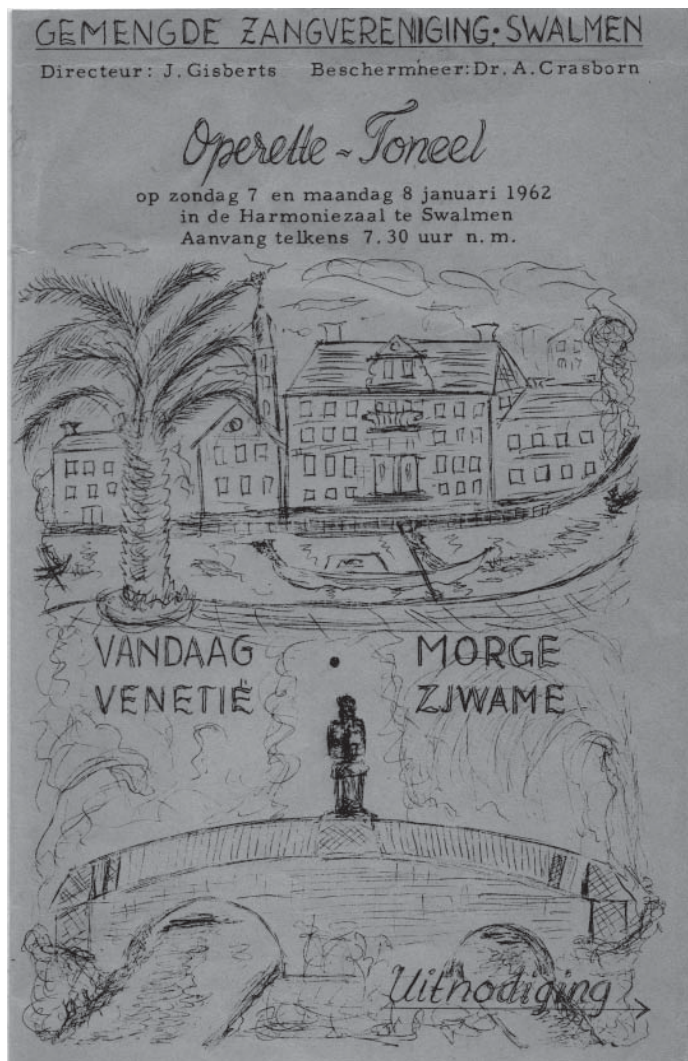
De enveloppenactie die in het voorjaar van 1961 werd gehouden was een succes. De financiële problemen waren op dat moment opgelost. Men dankte de goede gevers voor hun steun en medewerking. Tijdens de jaarvergadering in juni trok voorzitter Rietbergen zich terug uit het bestuur. Men moest op zoek naar een nieuwe voorzitter. José Heijman werd als bestuurslid en tevens als secretaresse gekozen. Door de gunstig verlopen enveloppenactie durfde men het weer aan om een grotere operette uit te voeren. Men lichtte al een tipje van de sluier op: de operette zou zich deels in Venetië afspelen, deels in Swalmen, waar de Swalmer politiek op de hak zou worden genomen. Een dergelijke uitvoering kostte natuurlijk geld en de leden gingen weer de boer op om donateurskaarten te verkopen. Voor 1 persoon bedroeg de prijs f 1,50 en voor twee personen f 2,50. De vereniging hoopte dat de Swalmer bevolking hun culturele presentaties zou ondersteunen. De titel van de nieuwe operette werd bekendgemaakt in juli: *'Vandaag Venetië – Morgen Swalmen.'* De zangrepetities voor deze operette verliepen naar wens, de toneelrollen werden verdeeld. Toch was men nog op zoek naar zowel dames als heren, en geïnteresseerde Swalmenaren werden van harte uitgenodigd de repetities eens bij te wonen.

Op zondag 3 september 1961 werd een optreden verzorgd in Burg Brügggen in Duitsland. Een gevarieerd programma met operakoren, Deutsche Tänze van Schubert, enige Duitse en Italiaanse volksliederen en een potpourri van Rheinliederen. Solistische medewerking verleende, zoals bij eerdere optredens, Wim Allers uit Roermond. Het programma werd uitgevoerd onder leiding van dirigent J. Gisberts uit Linne. Het koor bleek intussen een betere verhouding tussen de dames- en herenstemmen te hebben; jarenlang kampte men met te weinig herenstemmen. Nu dit tekort was opgeheven verbeterde de kwaliteit van het repertoire aanzienlijk. Men was voornemens soortgelijke optredens buiten Swalmen te verzorgen.

In de Swalmbode van 16 december 1961 werden de Swalmenaren bijgepraat over de vordering:

"De repetities van de Swalmer Operette 'Vandaag Venetië – Morgen Swalmen' zijn momenteel in een stadium gekomen, dat solist Wim Allers en het Roermonds Kamerorkest hierbij kunnen worden ingeschakeld. Gedurende de laatste maanden is er hard gewerkt aan het toneel- en zanggedeelte. De belangstelling van de Swalmer bevolking blijkt groot te zijn. Dit verheugt het bestuur en de medewerkers ten zeerste, want dit is een onmisbare morele steun. Het komt meermalen voor, dat een of andere belangstellende ('nuujsjerige Zjwamer') tijdens de repetities zijn hoofd om de deur steekt. Het streven van de Gemengde Zangvereniging is erop gericht de Swalmer mensen iets te brengen, dat in de smaak valt, cultureel verantwoord is en afgestemd op de Swalmer mentaliteit – vandaar dat wij spreken van de 'Swalmer Operette'."

Twee weken later volgt nog een publicatie: de Gemengde Zangvereniging laat niets achterwege om de 'Zjwamer miense' over te halen toch vooral naar de opvoeringen te komen.

Swalmer operette: 'Vandaag Venetië – Morge Zjwame.'

Waarom een Swalmer operette? In onze dagen wordt zo vaak geklaagd over passiviteit. Iedere culturele vereniging heeft er mee te kampen. Vooral de jeugd heeft weinig interesse meer in wat door moeite, inspanning en zorg moet worden bereikt. De televisie is daar mede debet aan. Voor en direct na de oorlog trokken de concerten en toneeluitvoeringen volle zalen, terwijl men thans met moeite de nodige spelers kan aantrekken. Ook de Gemengde Zangvereniging heeft te kampen met allerhande moeilijkheden doch men heeft hier een

open oog voor. In een vorig artikel schreven wij, dat wij er naar streven de Swalmer bevolking iets te brengen wat cultureel verantwoord is en de mensen 'ligt'. Dit heeft de vereniging er toe gebracht het operettegenre te kiezen. In de afgelopen jaren werden met groot succes een drietal operettes gebracht. Ook de operette, welke op zondag 7 en maandag 8 januari 1962 gebracht wordt, mag er naar onze mening 'weer zijn'. De pracht en de praal welke u bij een bezoek aan een bovenstaande operette in een theater - of in mindere mate op de televisie ziet - kunnen wij amateurs u niet in die mate met de ons beschikbare middelen brengen. Al zal het decor, de kostuums, verlichting, de zang, de muziek van dien aard zijn, dat hiervan ongetwijfeld een bekoring uitgaat. Maar wat de echte operette- al of niet op televisie- u niet kan brengen is het spel dat weer is afgestemd op de Swalmer mentaliteit met de bekende humoristische inslag. Het spel in 'zuiver Zjwaams dialect', de Italianen en Spanjolen daargelaten. Hoe vindt u het bv. als twee Swalmer jongens op zakenreis zijnde, in Hamburg door hun beide vrouwen worden betrappt als zij volop van de Venetiaanse Carnaval genieten en dan op originele Swalmer wijze de huid vol gescholden krijgen? Men valt zo van de ene leuke scène in de anderen. Ook de Swalmer politiek komt aan zijn trekken, waarbij enige gebeurtenissen worden gehegeld. Kortom het zullen ongetwijfeld weer uitvoeringen worden, waaraan u gaarne terug denkt. Intussen is het 'kort dag

V.l.n.r.: José Heijman, Annie Smeets, Maria Christjaans-Franssen, Mia Lutgens, Janny Leenen, Bep Rietbergen, Fred Verstappen, Sef Stakenborg (grimeur), Wim Allers, Riet Sieben, Jan Christjaans, Toos Bombeek, Jean La Fleur (dirigent).

geworden. Enkele repetities scheiden ons slechts van de uitvoeringen. Het slot van de operette zal een loflied worden op Swalmen. Dit slot heeft nogal wat hoofdbrekens gekost, wat betreft de muziek. Een onzer medewerkers werd geïnspireerd door de onlangs voor de radio geëfende mars uit 'Boccaccio' van Franz von Suppé, door het Promenade orkest. Muziek, in het hele land niet te krijgen. De uitgevoerde mars bleek een aaneenrijging te zijn van thema's uit Boccaccio. De dirigent van genoemd orkest - niemand minder dan Benedict Silberman - direct enthousiast over onze uitvoering heeft ons bij het bekomen van de muziek de helpende hand toegestoken. U ziet, dat wij niets onbeproefd laten u een genotvolle avond te bieden en verwachten u gaarne op zondag 7 of maandag 8 januari a.s. in de Harmoniezaal. In de komende dagen zal u een compleet programma van de operette gratis aan huis worden bezorgd.

De tekst van het loflied op Swalmen zoals voornoemd was als volgt:

**Wo door 't Limburgs landj de Zjwaam
sjtroump nao de Maas**

**Dao lik mie dörpke, ich wól
det ich d'r waas**

**Gaon ich de vraemde in, wo kóm ich
gaer weer trök**

In Zjwame! In Zjwame!

Dao is 't sjoon! Dao is 't sjoon!

**Dao is 't sjoon! Gei plekske wo ich
lever woon, zo sjoon.**

Dao is 't sjoon!

Dao is gei plekske wo ich lever woon!

Het jaar 1962 verliep verder rustig, er werden geen extra activiteiten gepland, alleen de donateurskaartenactie werd gehouden. Achter de schermen werd echter weer driftig gewerkt aan een nieuwe voorstelling, die men hoopte te houden in januari 1963. Deze keer zou het een revue worden onder de titel 'Rapsodie der Zotheid'. De repetities waren in volle gang en ernst en luim wisselden elkaar af, zodat de liefhebbers van zang, dans en toneel weer volop aan hun trekken zouden komen. Twee voorstellingen werden er gegeven, op zondag 6 januari en maandag 7 januari 1963.

In een krantenartikel werd de loftrompet gestoken: "De vereniging, met als directeur de heer J. Gisberts, laat in haar optreden een steeds groeiende activiteit zien. Ze is als een vlinder, die nijver,itaal

en bont in het daglicht treedt, daarbij voortdurend de aandacht van zijn naaste omgeving trekkend. Dit jaar heeft de vereniging de opvoering van een revue aangedurfd, daarvoor was moed nodig. Als gevolg van de opkomst van de tv. is ook het publiek op de dorpen kritischer geworden. De zaal was niet zo goed bezet als andere jaren maar men mag toch van geslaagde avonden spreken. De man die de teksten voor Rapsodie der Zotheid schreef, is Heinz Peerboom, vanaf de oprichting lid van het koor. Zijn fantasie zorgde ervoor dat de tweejaarlijkse traditie gehandhaafd kon blijven. Eigenlijk maakt de heer Peerboom deel uit van een driemanschap. De twee andere leden zijn Wil Pansters die de regie voert, en J. Christjaans, muzikkenner bij uitstek, als zodanig de aangewezen man om te beoordelen wat muzikaal verantwoord is. Bij mevrouw Christjaans berust de zorg voor de kostuums en de decors en grime wordt uitgevoerd door de heer J. Stakenborg. Het eerstvolgende evenement zal weer een operette zijn. 'Nog grootser van opzet dan de vorige keer'. Een idee heeft hij nog niet, maar de tijd zal het leren. Eerst maar eens zingen, en dat doet hij een toontje lager. Peerboom zingt de bas".

Jan Janissen en Corrie Heijnen

Daarna is het geruime tijd stil rond de Gemengde Zangvereniging. Geen optredens, geen vooraankondigingen en geen publicaties. Dan verschijnt er op 2 oktober 1965 een artikel in de Swalmbode. Intern is er blijkbaar driftig gewerkt om de zangvereniging nieuw leven in te blazen.

“De kern van de Gemengde Zangvereniging Swalmen wil definitief gestalte geven aan een nieuw zangensemble, dat zich ten doel stelt met een geheel gewijzigd repertoire te werken. Daarom doet zij een beroep op eventuele interesse ten opzichte van een dergelijke vereniging. Het ligt in de bedoeling om naast ontspannings- en concertzang ook het zangspel en het operettegenre te beoefenen. Omdat de meeste zangnummers naar de behoefte van de koorclank door de koorleider worden gearrangeerd, is de grootte van het ensemble niet van primair belang. Wel echter de kwaliteit der stemmen. Reeds enkele maanden is bij wijze van proef geëxperimenteerd met een kleine groep zangeressen en zangers. Hierbij heeft men kunnen constateren dat deze methode van musiceren het zeer wel doet en vele beloftes inhoudt. Het zal u niet ontgaan zijn, dat de laatste jaren speciaal de culturele verenigingen te kampen hebben met grote moeilijkheden en slechts nauwelijks het hoofd boven water kunnen houden. Men heeft geen of slechts weinig belangstelling voor het zelf musiceren. Hier zijn meerdere redenen aan te wijzen. Ook wil men niet meer gebonden zijn en dus geen lid zijn van een vereniging. Toch wil genoemde kern, ondanks de vele moeilijkheden een vereniging opbouwen van dames en heren boven 17 jaar, die een juiste instelling hebben en zich ten volle hiervoor geven; trouw de repetities bezoeken en verantwoordelijkheid weten te dragen. Slechts op deze peilers kan iets goeds worden opgebouwd.”

Voor nadere inlichtingen kon men terecht bij Mej. Paula van Dael, de heren H. Peerboom, J. Janissen, J. Kessels, W. Pansters en mej. E. Eggels. Op dinsdag 19 oktober werd in de bovenzaal van 'De Fuu' een contactavond gehouden, teneinde geïnteresseerde Swalmenaren kennis te laten maken met de doelstelling van de Gemengde Zangvereniging. Men hoopte dat deze avond ertoe zou leiden dat het aantal leden zou toenemen.

Helaas, alle pogingen om de vereniging nieuw leven in te blazen strandden. Op 7 mei 1966 lazen we in de Swalmbode de laatste publicatie van de

Gemengde Zangvereniging.

“Na rijp beraad heeft het bestuur en leden der Gemengde Zangvereniging besloten, wegens gebrek aan leden de vereniging op te heffen. Deze stap is geen gemakkelijke geweest. Net als vele culturele verenigingen heeft de 'Gemengde' te kampen gehad met gebrek aan belangstelling van de jeugd die heden ten dage door zoveel andere dingen in beslag wordt genomen. Hoe jammer dit ook is, de feiten zijn niet anders. Diverse acties, 'n nieuw genre muziek, ten doel hebbende de vereniging nieuw leven in te blazen, hebben niet mogen baten. De vereniging werd opgericht in 1952 en mocht zich een tal van jaren in 'n gezonde groei verheugen. Diverse evenementen, zoals concerten, operettes e.d. werden door haar georganiseerd en met succes. De morele en financiële steun van de Swalmer gemeenschap was hier moeilijk weg te denken. Wij maken van deze gelegenheid gebruik haar hiervoor hartelijk te danken. Het bestuur zal voorlopig als contactcommissie blijven bestaan en zal indien 'het getij mocht keren', stappen ondernemen, zo mogelijk 'n vereniging op de been te brengen. Tenslotte zij nog 'n woord van dank gericht aan de collegae muziekverenigingen voor de ondervonden steun.” Het bestuur van Gemengde Zangvereniging Swalmen, in liquidatie.

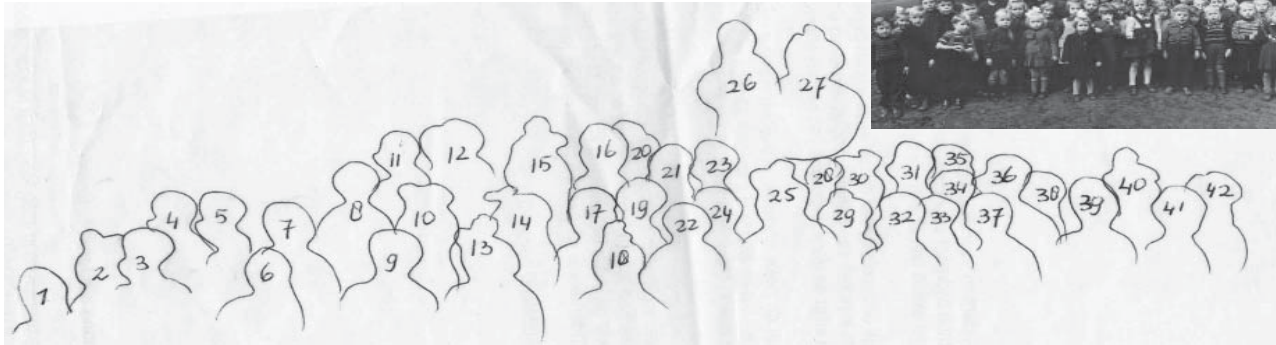
Het nobele streven om de vereniging tot 25 mei 1982 te laten bestaan, zoals vermeld in de statuten van de Gemengde Zangvereniging, werd niet bewaarheid. Men kon echter terugzien op 12 jaar vreugde, plezier in de muziek, toneel, dans en operette, meestal in grote saamhorigheid en discipline, gezamenlijk volbracht.

Grotendeels te danken aan Heinz Peerboom en Wil Pansters, van meet af aan de twee belangrijkste drijvende krachten achter alle succesvolle optredens van de Gemengde Zangvereniging Swalmen.

Bronvermelding:

Archief Milieu- en Heemkundevereniging Swalmen, Plakboek Gemengde Zangvereniging Swalmen, De Swalmbode

Met dank aan: Mevr. L. Geisler – Stakenborg, mevr. C. Janissen, mevr. C. Maessen – Heijnen.

In onze vorige Biejeingezeumerd (2018-4) werd een foto geplaatst van juf Schouenberg-Sieben met een kleuterklas staande voor het oude kleuterschoolgebouwtje te Boukoul, in de jaren 60 van de vorige eeuw. In deze uitgave plaatsen we een rectificatie van de overtrek van de klassenfoto uit 2018-4. De aanvullende namen zijn afkomstig van Har van Dijck, Paul Pijpers en Nico Cox. Onze hartelijke dank hiervoor.

1. ... Peters of ... Verleysdonk	16. Tom Franssen	30. Triska Maessen
2. José Beek	17. Toos Clumpkens	31. Paul Pijpers
3. Sjaak Verleysdonk	18. Mia Vincent	32. Ruud Wuts
4. Piet Peters	19. Frits Hinsen	33. Frits Eggels
5. Bert Beek	20. Christien van Buggenum	34. Jan Geraedts
6. François van Elven	21. Frits Moris	35. ... Sanders ?
7. Jan Simons	22. Joop Reyners	36. Ger Verstegen
8. John Clumpkens	23. ... Cremers ?	37. Nico Cox
9. Chrit / Wim Ploem	24. Loek Eikenboom	38. Ellie Reyners
10. Ellie Reyners / Bloks	25. Ans Pijpers	39. Har van Dijck
11. ... Sanders	26. Jos Pijpers	40. Mia van Cruchten
12. Liedy / Bernadette Naus	27. Mevrouw Schouenberg / juf
Sieben	41. Mia Morris
13. Marjo Bloks	28. Joep Hendrixx	42, Piet Verstegen
14. Annie Beek	29. Ellie Hendrixx	
15. Annie Cox		

De nieuwe foto is een foto van het K.A.J elftal uit Reuver in 1965.

Staand: v.l.n.r.: Piet Verkoelen, Piet Pubben, Jan Teeuwen, Jos Linsen, Jan Alen.

Gehurkt: v.l.n.r. Frits Houwers, Thei Derks, Har Geraets, Theo van Helden, Peter Verlinden en Ton Feuiller.

De bevers in Beesel (4)

Jan Geerlings

In de zomer van 2016 leefden zeven bevers in de kasteelgracht van kasteel Nieuwenbroeck in Beesel. Het Waterschap Limburg wilde die allemaal wegvangen maar kreeg er slechts zes te pakken. Die werden overgeplaatst naar het Reindersmeer in Well. Men dacht toen dat één jonge bever op eigen gelegenheid was vertrokken. Later bleek dit dier toch achtergebleven te zijn in de gracht; het werd vaker gezien door verschillende personen.

Om te voorkomen dat zich nieuwe bevers in de gracht zouden vestigen, plaatste de kasteel eigenaar schrikdraad om de gracht en daar kwam later nog een afrastering van tuingaas bij. Vrienden van de bevers legden echter stoeptegels over het schrikdraad en knipten ook de afrastering door zodat be-

vers weer een doorgang hadden. De overgebleven bever vond een partner en het paartje bracht in het voorjaar van 2018 twee jongen ter wereld in de kasteelgracht.

Door de droogte van afgelopen zomer kwam het water in de gracht extreem laag te staan en de kleine gracht viel helemaal droog. Vanwege de hoge houten beschoeiing langs de oevers van de gracht konden de bevers niet meer uit het water klimmen om te gaan eten. Hierdoor waren ze genoodzaakt om de gracht te verlaten en hun toevlucht te zoeken in de Huilbeek. Het waterpeil van deze beek was ook zeer laag maar stroomopwaarts, achter de duiker onder de Kasteelweg, stond het water hoger. Nu de waterstand weer normaal is, leeft de beverfamilie afwisselend in de beek of in de gracht, waar hun burcht is.

De Swalmbode, weekblad voor Swalmen, Boukoul en Asselt

Els Janssen-van Avesaath (samenstelling)

Bericht uit de Swalmbode jaargang 4 – nr. 7 zaterdag 15 februari 1958

Swalmer motorclub

Op donderdag 6 februari vond een oriënterende bespreking plaats om te komen tot wederoprichting van de Swalmer Motorclub. Gezien het enthousiasme van de toen aanwezigen werd besloten om op donderdag 20 februari

a.s. de definitieve oprichting te doen plaats hebben. Daartoe worden alle motorliefhebbers uitgenodigd om op die datum 's avonds om 20.30 aanwezig te willen zijn in café-restaurant P. van Kempen, Rijksweg Zuid 40, teneinde aan de oprichting van de club hun medewerking te verlenen. Ook niet-motorbezitters, die sympathiek tegenover deze sport staan zijn van harte welkom. Het doel van de vereniging zal zijn: het beoefenen van de motorsport in al zijn geledingen door het houden van baanwedstrijden, terrein- en oriëntatieritten, vossenjachten enz. zowel onder auspiciën van de KNMV, alsook in provinciaal en verenigingsverband.

Bericht uit de Swalmbode jaargang 4 – nr. 9 1 maart 1958

Donderdag 20 februari j.l. vond de oprichtingsvergadering plaats van de Swalmer Motor Club. Aanwezig was een zeer groot aantal belangstellenden waaronder de groeps- en postcommandant van de rijks-politie. De animo onder de aanwezigen was

zodanig, dat onmiddellijk tot oprichting werd besloten en een bestuur van 7 personen werd gekozen. Dit bestuur vergaderde reeds deze week om de functies te verdelen en een voorlopig werkprogramma op te stellen, dat t.z.t. aan de ledenvergadering zal worden voorgelegd. Gerekend kan worden op een leden aantal van rond vijftig, niet alleen afkomstig uit Swalmen maar ook uit buurgemeenten. Uit het enthousiasme, dat in deze vergadering werd getoond mag de conclusie worden getrokken,

dat de nieuwe vereniging levensvatbaarheid heeft. Moge ze tot grote bloei komen, aldus het bestuur.

Het comité van actie.

Mochten er mensen zijn die meer informatie hebben over deze motorclub, of eventueel foto's, laat het ons even weten!

Bronvermelding: De Swalmbode – archief M.H.V.S.

Leuk om te bewaren (11)

Van dhr. Jan Geerlings ontvingen wij aanvullende informatie over Schoenmakerij P. Baghus-Heynen uit Swalmen (zie 2018-4). Piet Baghus vestigde zijn schoenmakerij en schoenwinkel in het jaar 1926 in de Bosstraat. In 1932 bracht hij zijn zaak over naar een nieuw pand aan de Markt nr. 14.

Mobilisatie 1916, Jan Steeghs

De fotokaart werd per militaire post verstuurd vanuit de legerplaats bij Oldebroek. Datum poststempel: 14-12-1916. Adressering op de brief: den Heer Ant. Steeghs, Veehandelaar, Reuver, Limburg

Tekst achterzijde: "Lieve ouders, Ik ben op het ogenblik in Oldebroek. Het is hier een groot kamp. Wij zijn hier om den boel op te knappen, volgende week komt de heele II Depot. Adres J.H. Steeghs, Barak Pauline, Legerplaats Oldebroek. Uw zoon Jan."

De foto werd blijkens stempel op achterzijde gemaakt door N.S.A. Wilhelm, fotograaf, Veenkade 162, Den Haag. De persoon staand het meest rechts is Jan Steeghs.

Onder de poststempel staat geschreven: Militair J.H. Steeghs.

Vooraankondiging boek Giel Geraedts †

Wim Geraedts

21 Jaar na het overlijden in 1998 van oud Swalmenaar Giel Geraedts - beter bekend als Giel van Beize - wordt eind 2019 de lang-verwachte verhalenbundel met 19 verhalen, vertellingen en sprookjes in boekvorm gepubliceerd.

Het boek is komend najaar verkrijgbaar en wordt uitgeven door de MHVS en de HVMS. In het volgende nummer van 'Biejeingezeumerd' vindt u een bestelbon. Deze zal ook via de websites van de MHVS en de HVMS te downloaden zijn.

Bij de aankoop van het boek krijgt men in feite twee boeken. Het bestaat namelijk uit een 'Zjwaams' deel, met hierbij dezelfde verhalen in het Nederlands; dit om degenen, die het 'Zjwaams' niet machtig zijn, toch te laten meegenieten van deze sappige 'Zjwaamse' verhalen. Het zijn de - zoals Giel Geraedts ze zelf noemde - 'Verzamelde werken van G.G.', Swalmer verhalen die hij kort voor zijn dood in 1998 nog net als manuscript in concept heeft voltooid. Aan het publiceren is hij destijds niet meer toegekomen. Zijn zoon Wim heeft - samen met een redactiecommissie bestaande uit Johanna Cox-Geraedts, Riky Simons-Julicher, Harie van Buggenum †, Paul van Dael, Henk Meuffels en Wiel Meuffels † - zowel de 'Zjwaamse' teksten geredigeerd als een passende Nederlandse vertaling van het geheel gemaakt. De bekende Veluwse schilder Nico Bulder verzorgde bij diverse verhalen fraaie tekeningen. Daarnaast zijn er diverse oude foto's geplaatst bij verhalen van historische gebeurtenissen en van destijds bekende Swalmenaren zoals 'De Platte' en 'Sjlechter Maan'. Hans Simons verzorgt de vormgeving van het boek.

Een deel van de verhalen is afkomstig van Willem Douzen (1887-1978). Deze zijn door Giel Geraedts in de zestiger en zeventiger jaren van de vorige eeuw op tape en cassetteband vastgelegd. Vervolgens zijn ze door hem op papier verder uitgewerkt en met een rijke fantasie aangevuld. Veel van de verhalen betreffen de tijd dat deze 'Doeze Wullum' nog jong was. Deels gaan ze over de streken

die Willems vader uithaalde om het saaie leven wat meer kleur te geven door menigeen iets wijs te maken of bij de neus te nemen. Ook door verhalen van andere personen uit Swalmen en Boukoul heeft Giel Geraedts zich laten inspireren.

Dit alles bij elkaar geeft een goed tijdsbeeld van Swalmen en Boukoul in de periode 1850 - 1950. Volledig historisch verantwoord is het verhaal over de eerste auto's in Swalmen (op 8 juli 1898) en de verhalen van de vroeger bekende volksfiguren o.a. 'De Platte' en 'Sjlechter Maan'. Andere verhalen schilderen een beeld van verschillende (echte en gefantaseerde) dorpsfiguren uit die tijd, met hun goede, maar vaak ook met hun zwakke kanten. Het verhaal van de 'Soepsteen' heeft zelfs nog enige literaire betekenis. Er zijn, tot slot, naast verhalen over spoken, heksen en weerwolven ook drie sprookjes in het boek opgenomen, die goed aansluiten bij andere vertellingen uit de regio Limburg en omstreken.

Het Zjwaamse deel heet: 'Aaj verhaole oet Boekoel en Zjwame - Sjprookjes, verhaole en vertèllinge van vreuger'.

Het Nederlandse deel heet: 'Oude verhalen uit Boukoul en Swalmen - Sprookjes, verhalen en vertellingen van vroeger'.

Om u een indruk te geven, volgen hier twee fragmenten uit het verhaal:

DE ZJWAMER WORE D'N DUVEL WEER ÈNS TE SJLUM AAF/
DE SWALMENAREN WAREN DE DUIVEL WEER EENS TE SLIM AF.

In dit verhaal willen enkele Swalmenaren op 'De Hout' een brug over de Swalm maken, maar de duivel is het er niet mee eens. Zodra de brug bijna klaar is, wordt ze vernield door de duivel. 'Houter Koob' bedenkt een plan, laat de brug herstellen en door mijnheer pastoor voor de zekerheid inzegenen. De duivel komt echter met een slimme tegenzet, en ziet daarbij zijn kans schoon om eindelijk eens een echte Swalmenaar te pakken te krijgen, maar hij trapt in zijn eigen val...

Nog een Nederlands fragment:

"Een paar man tilden pastoor op en daar hing hij op de rug van Kobus. Verdorie, wat zat die buik hem

nu in de weg. Dit is wel een unicum in de kerkgeschiedenis. Lees ze er maar op na. Nergens zult u vermeld vinden dat 'n pastoor in de uitoefening van zijn ambt, dit gedaan heeft, terwijl iemand hem op zijn rug door het water droeg.

"Een beetje voorzichtig en niet te vlug, anders liggen wij zo meteen allebei in het water..." Dat zei mijnheer pastoor - heel bangelijk kijkend - zachtjes in het oor van Kobus, tussen de Latijnse zegeningsgebeden door.

Kobus liep wat onzeker, niet omdat pastoor, zowel letterlijk als figuurlijk een gewichtig persoon was, maar de bodem van de Swalm was ter plaatse nogal ongelijk. Bovendien had hij vergeten zijn broekspijpen op te rollen en door de stroming werd zijn tred wat onzeker."

Een 'Zjwaams' fragment: "Waat doe gebeurde, is eigelik mit gèn pen te besjrieve...! Ei gebrul, ei ge-jank, geraos, gekreis en gesatam, ei gesis en gekiesj; 't water sjpuitde nao alle kenj, sjtouw, sólfer- en

zjwaegeldampe, rouk, greun-gaele, vèttige kwalm sjteeg hoezerhoog emoog oet de Zjwaam op! Det mó't get sjebbetigs gewaes zin dao oppe Hout, sjrikkelik, nootj dao gewaes! 't Water vanne Zjwaam waerde kaolzjwart, eine massa kepotde vès kwoom baove-drieve...

"Sjtaot dao neet zo wie de maelus te kieke, lamme-linge!", kaakde d'n duvel taenge die angere duvels. "Haol mich hiej droet, sakkernondejuu!"

Boomvalken in de Bakheide te Beesel

Jan Geerlings

In 2017 heeft de gemeente Beesel een rij populieren laten kappen langs de Varkensheideweg aan de Bakheide. Een koppel boomvalken broedde echter al vijf achtereenvolgende jaren in deze bomen. Hier is blijkbaar een geschikte biotoop voor deze vogels en daarom kwamen ze elk jaar weer terug. Deze snelle luchtjagers vangen kleine vogeltjes en grote vliegende insecten, zoals libellen.

De boomvalk is het kleinere broertje van de slechtvalk en is in Nederland een schaarse, beschermde vogelsoort. Er zijn ongeveer 450-700 broedparen in Nederland.

Boomvalken bouwen nooit zelf een nest. In de Bakheide maakten ze gebruik van een oud nest van een zwarte kraai in de top van een van deze hoge, nu gerooide, populieren. Bomen waarin ze broeden mogen volgens de Wet Natuurbescherming niet worden gekapt. De 13-jarige natuurliefhebber Bart Janssen uit Reuver schreef hierover een protestbrief

naar de gemeente. Die gaf hem gelijk en beloofde in het voorjaar van 2018 kunstnesten te laten plaatsen in naburige hoge bomen. Boomvalken zijn trekvogels die pas vanaf half april tot diep in mei terugkeren uit hun overwinteringsgebieden ten zuiden van de Sahara. Ze broeden in mei-juni. Het zijn daarom late broedvogels en de kraaien hebben vaak al een legsel uitgebroed als zij arriveren. Een valkenpaar kan dan hun nest in bezit nemen.

Het IVN 'De Steilrand' maakte enkele kunstnesten die tijdig vóór de terugkeer van de valken in na-

burige hoge bomen geplaatst moesten worden. Begin februari werd deze klus geklaard door Ron Jansen uit Swalmen, die een bedrijfje heeft in snoei- en klimwerk. Nu was het afwachten of de boomvalken een van deze nesten in gebruik zouden nemen.

Joost Wijnands, die aan de Bakheide woont, houdt zich bezig met het opsporen van roofvogelnesten en voorziet de jongen van een ring. Hij beschikt over een ringvergunning voor roofvogels en uilen. Het afgelopen broedseizoen heeft hij alle kunstnesten en kraaiennesten gecontroleerd maar geen broedende boomvalken aangetroffen. Volgens Joost gaat het

boomvalkenbestand in Nederland achteruit omdat er steeds minder insecten zijn ten gevolge van het gebruik van landbouwbestrijdingsmiddelen.

De jongen van de boomvalken vliegen pas eind augustus of nog iets later uit. Hun najaarstrek begint in september. De volwassen vogels zijn het eerste weg. De laatste jonge vogels vliegen begin oktober naar Afrika om het volgend voorjaar terug te keren. Hopelijk ook weer naar de Bakheide in Beesel om daar te broeden.

Vier huwelijken die niet doorgingen

Wim Hoezen

Tussen de huwelijksaangiften en -afkondigingen van Belfeld bevinden zich een aantal akten - zonder dat het daarbij overigens vermeld staat - die niet tot een huwelijk geleid hebben. In niet alle gevallen is te achterhalen waarom de a.s. bruid en bruidegom van een huwelijk afgezien hebben.

Lambert IJssels en Cornelia Arets

Aangifte 6 mei 1848 te Belfeld, afkondigingen 7 en 14 mei te Belfeld.

Lambert IJssels 50 jaar, zoon van Mathijs en Helena Houzen enerzijds en Cornelia Arets 23 jaar, dochter van Theodorus en Johanna Smeets anderzijds. Hij woont te Belfeld, zij te Baarlo.

Zou het huwelijk niet doorgedaan zijn vanwege het grote leeftijdsverschil? Echter als

Lambert in april 1849 met Bernardina Niessen trouwt, is het leeftijdsverschil ook nog 24 jaar.

Cornelia trouwt in mei 1851 met een leeftijdsgenoot: de 27-jarige Willem Verheijen.

Caspar Aerts en Anna Maria Bucker

Aangifte te Kaldenkirchen, afkondigingen 3 en 10 april 1853 te Belfeld.

Caspar Aerts 28 jaar, zoon van Pieter en Maria Margaretha op Cleef enerzijds en Anna Maria Bucker 27 jaar, dochter van Lodewijk en Maria Sibilla Bohnen anderzijds. Hij is afkomstig van Tegelen en woont te Belfeld. Zij woont te Kaldenkirchen en is waarschijnlijk afkomstig van Rheinberg, waar haar ouders wonen.

Caspar komt 27 mei 1853 te overlijden. Bij testament van 18 mei 1853 voor notaris de Lom de Berg, benoemt hij, van beroep timmerman en volkomen-

lijk in staat om te testen, Anna Bucker tot enige en universele erfgename en zulks met uitsluiting van alle anderen. Als de notaris hem vraagt de akte te ondertekenen verklaart hij zulks, wegens zwakte, vooral in de rechterhand, niet te kunnen doen. Kondigt zich hier zijn ziekte al aan? In ieder geval is deze 'zwakte' geen aanbeveling voor een timmerman. Opmerkelijk is ook dat zijn broers niets van hem erven en alles naar Anna gaat.

Anna verkoopt 8 juni de huisraad (voornamelijk timmermansgereedschap) en zal niet lang daarna uit Belfeld vertrekken.

Cornelis Hendriks en Wilhelmina Neuser

Aangifte 14 maart 1853 te Beesel, afkondigingen 20 en 27 maart te Belfeld.

Cornelis Hendriks 49 jaar, weduwnaar van Catharina Janssen en zoon van Joannes en Joanna Heijnen enerzijds en Wilhelmina Neuser 40 jaar, weduwe van Jan Pieter Rijvers en dochter van Willem en Petro-

nella Killaars anderzijds. Hij woont te Beesel, zij is afkomstig van Beesel en woont als dienstmeid te Geloo. Volgens het bevolkingsregister vertrekt Wilhelmina 4 april 1853 uit Belfeld. Eén dag later komt ze in Offenbeek te overlijden. Cornelis zou overigens niet meer hertrouwen.

Hermanus Joosten en Hubertina Heijnen

Aangifte 2 augustus 1862 te Belfeld, afkondigingen 3 en 10 augustus te Belfeld.

Hermanus Joosten 35 jaar, weduwnaar van Wendelina Theunissen en zoon van Servatius en Wilhelmina Hendriks enerzijds en Hubertina Heijnen 31 jaar, weduwe van Peter Wolters en dochter van Cornelis en Gertrudis Luttels anderzijds. Ze wonen beiden te Belfeld.

Waarom het huwelijk niet doorging, is niet duidelijk. Wel dat Herman al in december 1862 hertrouwt met Helena Bongers. Ook Hubertina hertrouwt, echter pas in februari 1867, met Paulus Driessen.

Zo was het

Ditmaal een luchtfoto van de Bolenberg in Belfeld met als middelpunt de kleifabriek N.G.I. (later EuroCeramic) De foto is gemaakt omstreeks de zestiger jaren.

